

Gender ve škole

Školní pedagogika
podzimní semestr 2014

Zdislava Vávrová, Marie Múčková

Osnova

- Vysvětlení pojmu gender
- Genderová socializace
- Feminismus
- Mužská nadřazenost - vznik feminismu
- Gender a feminismus
- Škola jako genderový prostor
- Problematika genderu ve školách
- Genderové obtěžování
- Otázka morálky a etiky
- Zodpovězení otázek
- Shrnutí, náš názor

Vysvětlení pojmu gender

- kulturně vytvořená odlišnost mezi muži a ženami
- tzv. konstrukt - soubor norem, které vytváří společnost
- pohlaví - popisuje biologické rozdíly

Genderová socializace

Socializace

- dlouhodobý proces
- jedinec se učí normám a hodnotám společnosti, která ho obklopuje

Socializace genderová

- postupné osvojování si charakteristik, které jsou v dané společnosti spojovány s obrazem muže a s obrazem ženy

Feminismus

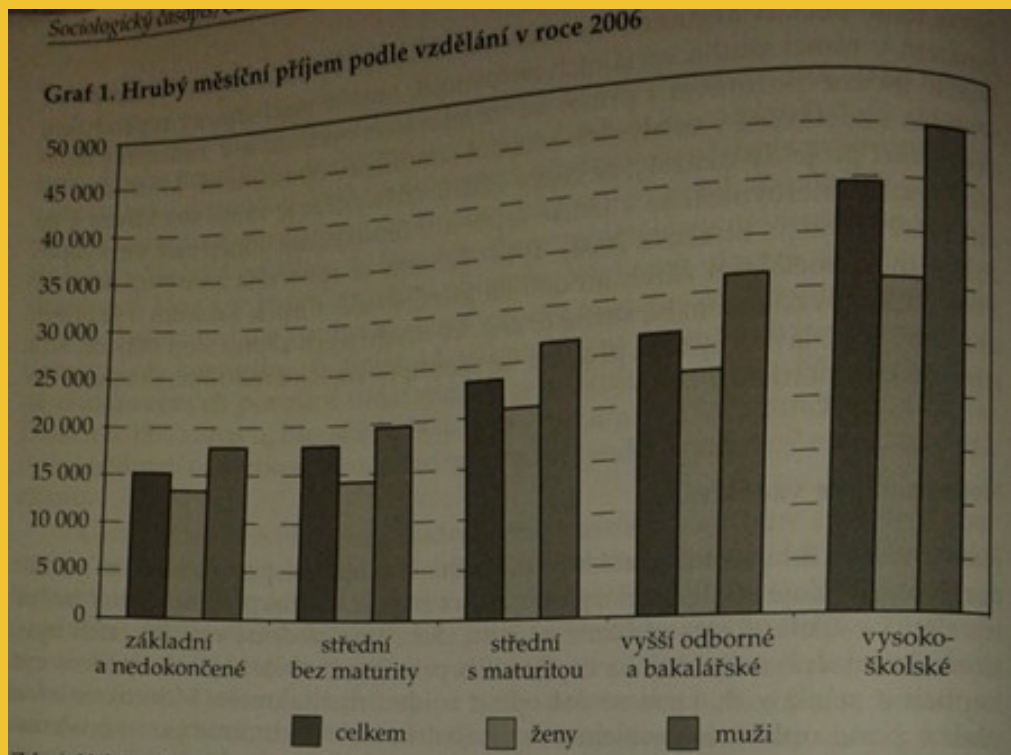
Vymezení pojmu feminismus

- *ženské hnutí*
- (z lat. *femina*, žena) je název pro komplex sociálních teorií a ideologií
- cílem je výzkum a odstraňování *utlačování* ženského pohlaví
- druhá polovina 20. století
- různorodé a štěpí se na mnoho směrů
  - prosazujících základní lidská práva pro ženy např. v konzervativních muslimských zemích
  - nejradikálnější směry, popírání jakýchkoliv rozdílů v dispozicích pohlaví, propagace vyloženě nepřátelského přístupu k mužům

Mužská nadřazenost - vznik feminismu

- v jazyce užíván mužský rod - generické maskulinum (př. My všichni občané ČR)
- vyšší pracovní postavení (př. zastoupení mužů ve vládě po r. 1989 nikdy nekleslo pod 89%)
- vyšší platy

Graf: Hrubý měsíční příjem podle vzdělání v roce 2006

Zdroj: Jarkovská, Lišková 2008, str. 686

Gender a feminismus

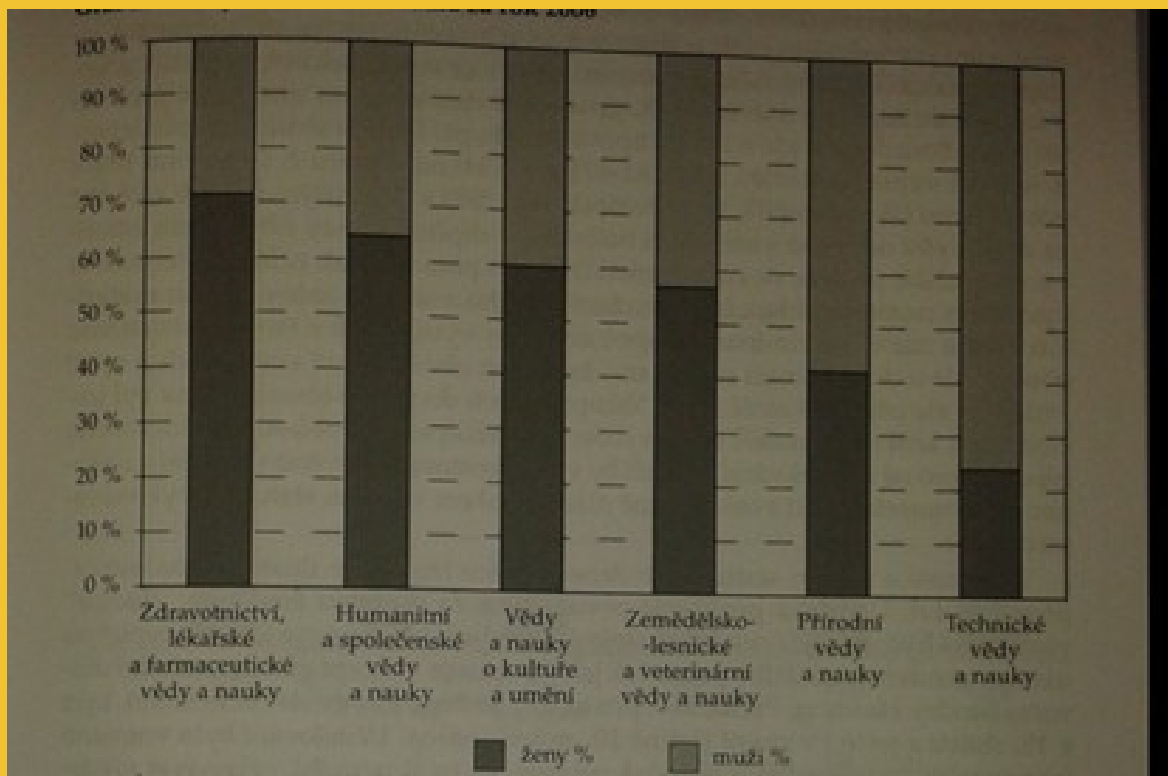
- biologický rozdíl vs. sociální, zpochybnění představy - biologie předurčuje život člověka
- feministický přístup - zmírňování genderových nerovností, odstranění diskriminace
- oblast vzdělávání - legitimní, priorita MŠMT; problém realizace - málo odborníků

Škola jako genderový prostor

- uspořádání fyzického prostoru školy (př. toalety, šatny)
- barvy - růžová (dívky), modrá (chlapci)
- volba ovlivněná genderem
  - střední, vysoká škola
  - volitelné předměty
  - očekává se:
    - chlapci - spíše technické obory
    - dívky - spíše humanitní
- vyučující - podporovat žáky v jejich uvážlivém rozhodnutí!

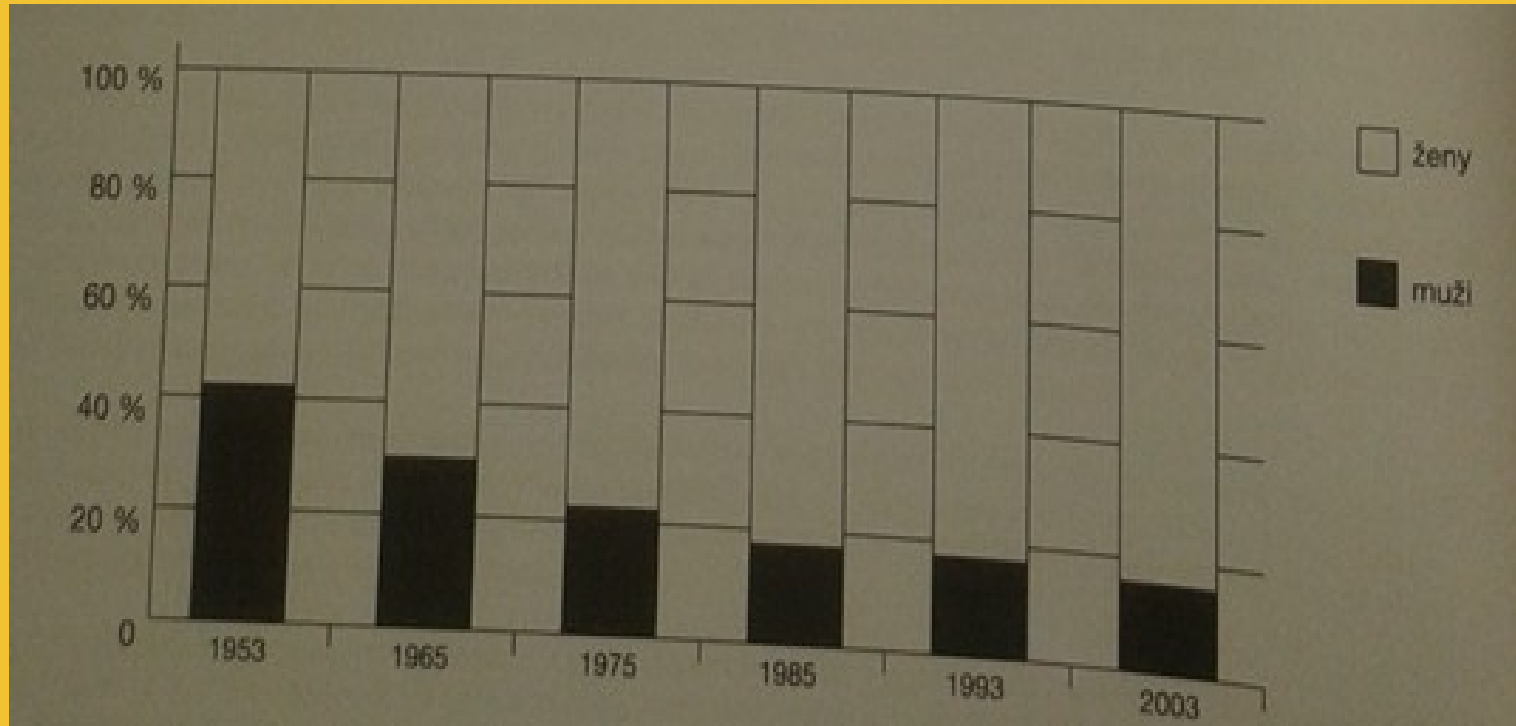
Graf: Studující VŠ oborů studia za rok 2006

Zdroj: Jarkovská, Lišková 2008, str. 691

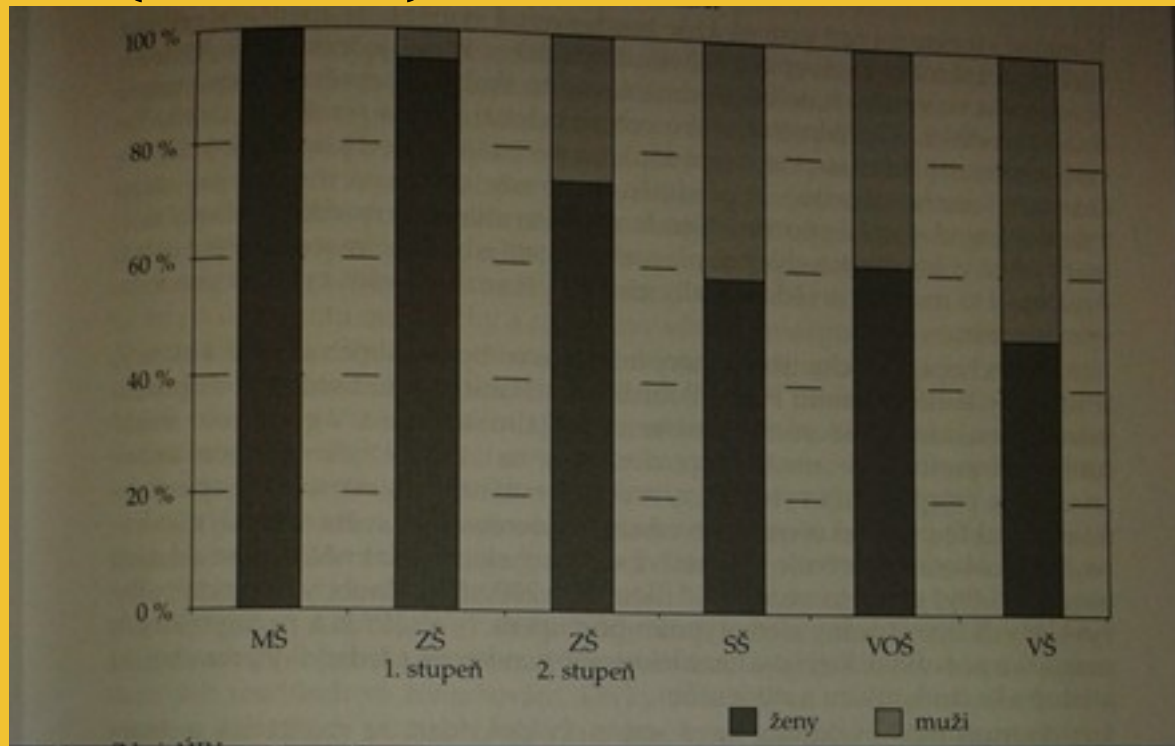
- pedagogický sbor
  - dříve vyučovali převážně muži
  - v dnešní době vyučují především ženy
  - riziko
    - dětem chybí vzor muže
    - nemusí být jasné, jak jsou konstruovány mužské sociální role - vede k vyšší oblíbenosti a k většímu respektu k mužům
    - představa, že učitelství je ženská profese

Graf: Podíl mužů a žen na vybraných ZŠ v letech 1953 - 2003

Zdroj: Smetáčková, Vlková 2006, str 20

Graf: Zastoupení žen a mužů v učitelství na jednotlivých stupních (rok 2006)

Zdroj: Jarkovská, Lišková 2008, str. 693

Problematika genderu ve školách

- příklady ze třídy, zvýhodňování žáků

(feministické výzkumy)

- jména žáků
- zajímavější vyjádření, příspěvky
- řeč těla, zasedací pořádek
- agresivní chování
- pochvala za rozlišné schopnosti
- závěr
  - upřednostňování chlapců, vede ke prosazování se a větší sebedůvěře

Genderové obtěžování

- ti, kdo vybočují a “nedodržují normy” se stávají terčem pomluv, obtěžování či šikany
- i konformita s genderovými normami může být důvodem obtěžování (Př. obrázek, jak chlapec tahá dívku za copy)
- jde o nejrůznější formy jednání, které jsou nepříjemné a nevíтанé a které jsou založeny na genderových stereotypch

Otázka morálky a etiky

- svoboda jedince, popularizace
- nezávaznost, trend volby, sexualita
- daná přirozenost
- **morálka** - *správné* chování, mrav - celková představa správného jednání ve společnosti
- **etika** - zkoumá morálku, jednání a jeho normy, hodnoty a obecné základy stojící na morálce
- **rovnost obou pohlaví** - není *stejnost*, hodnota osoby v rozdílech
- Zavádět nebo nezavádět genderově citlivou pedagogiku? (Jiný přístup?)

Zodpovězení otázek

Projevují se ve vzdělávání nějakým způsobem genderové stereotypy?

- feministický pohled - ano
- diskriminace žen
- učebnice, vyučovací materiály
- konkrétně obsah - např. obrázky

K čemu je dobrá genderová korektnost?

- většinové, masové smýšlení
- jeden proud - jedny normy - rovnoprávnost, nikdo není znevýhodněn
- feministický pohled - předpokládaná spokojenost

Shrnutí, náš názor

- Nerovnost mezi muži a ženami - je/není?
- Zajímavost: <http://www.gender.fss.muni.cz/>

Zdroje

- <http://www.cavi.cz/gender.html>
- Smetáčková, I., & Vlková, K. *Gender ve škole*
- Jarkovská, L., Lišková, K. (2008). Genderové aspekty českého školství. *Sociologický časopis*, 4, str. 683 - 701
- Kaščík, O. (2004). Feministický pohľad na socializáciu pohlaví. *E-pedagogium*, 4. Dostupné na: <http://epedagog.upol.cz/eped4.2004/clanek05.pdf>
- Jarkovská, L. (2013). Gender před tabulí. *Etnografický výzkum genderové reprodukce v každodennosti školní třídy*
- West, Ch. (2010). *Dobrá zpráva o sexu a manželství*
- <http://www.gender.fss.muni.cz/>
- <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php/?id=64&page=clanek>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Etika>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Mor%C3%A1lka>

Děkujeme za pozornost!